

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
денної форми навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.
Протокол № 7 від 24.12.2015 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач Ю. С. Тисячна

Робоча програма навчальної дисципліни "Основи наукових Р 58 досліджень" для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" денної форми навчання : [Електронне видання] / уклад. Ю. С. Тисячна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 53 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, семінарських занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" денної форми навчання.

Вступ

В епоху економіки знань підвищується роль вищої освіти у зростанні економіки, оскільки набуті під час навчання знання та навички виступають основою інтелектуального потенціалу суспільства, який є визначальним фактором створення інновацій як чинника економіки знань.

Університетська освіта спрямована на надання системних знань про професійну сферу діяльності, її специфіку та формування особистісних якостей фахівця. Забезпечення відповідної професійної і практичної підготовки та виховання конкурентоспроможного фахівця під час навчання у вищих навчальних закладах є актуальним питанням, оскільки на ринку праці виникає гостра потреба у висококваліфікованих та ініціативних працівниках, здатних розв'язувати складні соціально-економічні проблеми.

Використання наукового потенціалу вищої школи, поліпшення якості підготовки фахівців, виховання у них потреби наукового пошуку при розв'язанні професійних завдань у практичній діяльності зумовлює необхідність викладання навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень".

Навчальна дисципліна "Основи наукових досліджень" слугує підґрунтям для проведення самостійної науково-дослідної роботи, що має своє відображення у виконанні індивідуальних навчально-дослідницьких завдань, написанні курсових робіт, проходженні науково-дослідної практики, написанні наукових статей та участі у науково-практичних конференціях, написанні випускної атестаційної роботи освітнього ступеня "бакалавр".

Навчальна дисципліна "Основи наукових досліджень" є варіативною навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит".

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма – 4;	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Базова
Змістових модулів – 2	Напрямок підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит"	Рік підготовки
Загальна кількість годин: денна форма – 120;		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 5	Освітній ступінь: бакалавр	Семестр
		6-й
		Лекції
		14 год
		Семінарські
		14 год
		Лабораторні
		28
Самостійна робота		
64 год		
Вид контролю		
Залік		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи для денної форми навчання становить 87,5 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування знань і навичок з технології та організації науково-дослідницької діяльності як основи формування теоретичного й практичного підґрунтя для ефективного проведення наукових досліджень.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

сформувати у студентів систему знань у галузі наукових досліджень;
дати їм необхідні знання та практичні навички в справі економічних досліджень;

сприяти творчому розумінню необхідності розроблення економічних проблем;

підготувати їх до самостійного виконання наукової роботи;

ознайомити з формами звітів, методикою підготовки повідомлень, доповідей, наукових статей, курсових та дипломних робіт.

"Основи наукових досліджень" – навчальна дисципліна, що вивчає методику і методи дослідження, сприяє розвитку раціонального творчого мислення, оптимальній організації наукової творчості в умовах практичної діяльності.

Предметом навчальної дисципліни є методика здійснення досліджень конкретних проблем економіки на основі загальнонаукових та емпіричних наукових прийомів, що дає змогу досліджувати економічні і соціальні процеси у їх спорідненості, відмінності та історичному аспекті.

Вивчення даної навчальної дисципліни ґрунтується на знаннях дисциплін із циклів гуманітарної, природничо-наукової та загальноекономічної професійної підготовки: філософії, інформатики, фінансової математики, економіко-математичних методів та моделей, фінансів, грошей та кредиту, менеджменту, мікро- та макроекономіки, економіки підприємства, банківської, податкової та бюджетної систем, фінансового ринку, а також на володінні методичним інструментарієм аналізу фінансової діяльності підприємства та застосуванні інформаційних технологій.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять, виконання практичних та лабораторних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

основні категорії науки;

поняття та етапи наукового дослідження;

вимоги до наукових статей та наукових доповідей, результатів наукового дослідження;

види інформаційного забезпечення наукових досліджень;

методологію, методи, методику наукових досліджень;

вміти:

реалізовувати методологію і методику досліджень;

відбирати та аналізувати необхідну інформацію;

формулювати мету, завдання та гіпотезу;

планувати та проводити експеримент, порівнювати його результати з теоретичними обґрунтуваннями проблеми;

формулювати висновки наукового дослідження;
складати звіти, доповіді та статті за результатами дослідження.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
ДОНД * 1	Визначати та характеризувати особливості наукової діяльності та її методики	Здатність вміти визначити специфіку економічної науки та характеризувати основні категорії науки
		Дотримуватись етапів наукового дослідження, формулювати тему, проблему, мету та завдання наукового дослідження, планувати науковий результат
		Здійснювати інформаційне забезпечення наукових досліджень
		Здатність застосовувати сучасні методи досліджень
		Здатність працювати з поняттями, вдосконалювати понятійний апарат фінансової науки
ДОНД 2	Забезпечувати результати та ефективність наукового дослідження	Реалізовувати наукову творчість та вміти застосовувати евристичні методи досліджень
		Представлення та впровадження результатів наукового дослідження
		Здатність складати анотацію до статті за темою дослідження, реферативний огляд наукових матеріалів
		Здатність самостійно готувати реферат, статтю, тези доповіді
		Здатність оприлюднити результати наукових досліджень у формі доповіді, статті
		Володіти основами наукового стилю викладання матеріалу

* ДОНД – Дослідження основ наукової діяльності.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в табл. А.1 додатка А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Особливості наукової діяльності та її методики

Тема 1. Наука та наукове мислення

1.1. Наукове мислення та його джерела.

Сутність мислення. Наукове та буденне мислення. Специфічні властивості наукового мислення порівняно з буденним мисленням. Абстрагування як прийом мислення.

1.2. Поняття, функції та класифікація науки.

Сутність науки і наукової діяльності. Розвиток науки та її структура. Основні завдання науки. Функції науки. Наукознавство. Класифікація наук. Організація наукової діяльності в Україні.

1.3. Специфіка економічної науки.

Позитивна та нормативна економіки як напрями економічної теорії.

1.4. Основні категорії науки.

Наука як система знань. Факт, гіпотеза, теорія, концепція. Наукова гіпотеза: види, функції, етапи. Основні правила висування та перевірки гіпотези.

Тема 2. Наукове дослідження

2.1. Поняття та етапи наукового дослідження.

Наукове дослідження як діяльність, спрямована на вивчення об'єкта з метою встановлення закономірностей його побудови, виникнення та розвитку. Фундаментальні дослідження. Прикладні дослідження. Емпіричні дослідження. Теоретичні дослідження. Послідовність етапів наукового дослідження.

2.2. Формулювання теми, проблеми, мети та завдань наукового дослідження.

Вимоги до формулювання назви теми дослідження. Актуальність теми як необхідна умова корисності результату дослідження. Виявлення прикладної проблеми. Виявлення наукової проблеми. Постановка мети

дослідження. Взаємозв'язок формулювання проблеми, мети, об'єкта, предмета й назви теми наукового дослідження.

2.3. Результати наукового дослідження: види та вимоги.

Форми наукового результату. Корисність, новизна та достовірність як основні вимоги, що висувуються до наукового результату. Класифікація наукових результатів з позиції їх вкладу в науку та практику.

Тема 3. Інформаційне забезпечення наукових досліджень

3.1. Поняття про наукову інформацію та її роль у проведенні наукових досліджень.

Сутність наукової інформації та її основні ознаки. Основні джерела науково-технічної інформації.

3.2. Джерела інформації та їх використання в науково-дослідній роботі.

Види інформації. Первинна та вторинна інформація.

Тема 4. Методологія наукових досліджень

4.1. Методологія, метод, методика.

Сутність методології, методу, методики. Завдання методології. Відмінність методу і методики.

4.2. Види методів дослідження.

Класифікація методів наукових досліджень і їх поділ на загальні, загальнонаукові та спеціальні, часткові і спеціальні, теоретичні і емпіричні. Загальнологічні методи. Методи моделювання. Методи теоретичного рівня досліджень. Методи емпіричного дослідження.

4.3. Робота з поняттями.

Характеристики понять. Види понять. Родові та видові поняття. Визначення як логічна операція, що розкриває зміст поняття. Класифікація.

Змістовий модуль 2

Результати та ефективність наукового дослідження

Тема 5. Наукова творчість та евристика

5.1. Поняття евристики.

Сутність евристики.

5.2. Правила евристики.

Властивості евристичних правил та методів. Види евристичних правил.

5.3. Евристичні методи та їх приклади.

Групи евристичних методів. Метод контрольних питань. Метод фокальних об'єктів. Синектика. Прийоми теорії вирішення винахідницьких завдань.

Тема 6. Результати наукових досліджень за участю студентів

6.1. Види та вимоги до результатів наукового дослідження.

Наукові результати фундаментальних досліджень. Науково-прикладні результати розробок. Ефективність наукових досліджень та розробок.

6.2. Впровадження та використання результатів наукових досліджень.

Наукові результати фундаментальних досліджень. Науково-прикладні результати розробок. Ефективність наукових досліджень та розробок.

6.3. Наукові, навчальні видання, наукові публікації.

Наукові видання: реферат, тези, наукова стаття, науковий звіт. Структура звіту про НДР. Загальні вимоги й правила оформлення звіту про науково-дослідну роботу. Депонування рукописних робіт. Дисертація як спеціальна форма наукового звіту. Монографія. Правила оформлення наукових праць.

Жанри навчальних видань: навчальна програма, підручник, навчальний посібник. Положення про порядок присвоєння навчальним виданням грифу Міністерства освіти й науки України. Вимоги до навчальних і наукових видань. Оформлення, поширення й оцінювання результатів дослідження.

6.4. Оприлюднення наукових результатів.

Виклад результатів дослідження. Форми наукових праць: тези доповідей, наукові статті, звіту, монографії, дисертації. Загальні вимоги щодо написання наукового твору. Етапи підготовки наукового твору: визначення структури і складання плану, відбір джерельної бази, викладення змісту, редагування. Структура наукового твору: зміст, заголовок, анотація, передмова (вступ), основний текст, післямова (висновки), список використаних джерел, додатки та їх зміст. Особливості написання наукових статей

Підготовка публікацій, рефератів, доповідей.

Наукова публікація: поняття, функції, основні види. Методика підготовки та оформлення публікації. Типові помилки під час підготовки публікацій і доповідей.

Підготовка доповіді, реферату. Роль семінарів, симпозіумів, наукових конференцій у перебігу проведення досліджень. Участь у семінарах і конференціях. Правила подачі заявок і матеріалів на конференції. Захист результатів дослідження.

6.5. Кваліфікаційна робота бакалавра як індивідуальна робота науково-дослідного характеру.

Етапи технології роботи над кваліфікаційною роботою бакалавра.

6.6. Підготовка до захисту і захист кваліфікаційної роботи.

Перевірка роботи на плагіат. Перевірка на вимоги нормоконтролю. Проходження попереднього захисту на кафедрі. Заключне оформлення роботи. Публікація основних наукових результатів кваліфікаційної роботи. Апробація матеріалів кваліфікаційної роботи на наукових конференціях, симпозіумах, круглих столах тощо. Оформлення відгуку керівника та зовнішньої рецензії. Підготовка доповіді на захисті. Підготовка презентації доповіді. Захист кваліфікаційної роботи.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	денна форма				
	усього	у тому числі			
		лекційні	семінарські	лабораторні	самостійна робота
					підготовка до занять
Змістовий модуль 1					
Особливості наукової діяльності та її методики					
<i>Тема 1. Наука та наукове мислення</i>	18	2	2	4	10
<i>Тема 2. Наукове дослідження</i>	18	2	2	4	10
<i>Тема 3. Інформаційне забезпечення наукових досліджень</i>	18	2	2	4	10
<i>Тема 4. Методологія наукових досліджень</i>	20	2	2	4	12
Разом за змістовим модулем 1	74	8	8	16	42
Змістовий модуль 2					
Результати та ефективність наукового дослідження					
<i>Тема 5. Наукова творчість та евристика</i>	18	2	2	4	10
<i>Тема 6. Результати наукових досліджень за участю студентів</i>	28	4	4	8	12
Разом за змістовим модулем 2	46	6	6	12	22
Залік					
Усього годин за модулями	120	14	14	28	64

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1 Особливості наукової діяльності та її методики			
Тема 1. Наука та наукове мислення	<i>Дискусія на тему "Роль науки у сучасному світі. Наукова етика"</i>	2	Основна: [2; 3; 6; 10; 11; 13; 14]. Додаткова: [16; 18; 19]
Тема 2. Наукове дослідження	<i>Тема семінарського заняття "Наукове дослідження":</i> 1. Етапи розвитку економічної науки. 2. Ключові економічні закони та закономірності. 3. Найвагоміші економічні відкриття. 4. Нобелівські лауреати з економіки. 5. Структура економічної науки. 6. Пошук та обґрунтування наукових проблем, постановка завдань. 7. Особливості вибору та формулювання тем наукових досліджень	2	Основна: [1; 2; 4; 5; 11 – 13]. Додаткова: [15; 16; 20 – 29; 31]
Тема 3. Інформаційне забезпечення наукових досліджень	<i>Тема семінарського заняття "Інформаційне забезпечення наукових досліджень":</i> 1. Наукові друковані праці: монографії, брошури, статті, тези доповідей. 2. Підручники й навчальні посібники. 3. Можливості мережі Інтернет. 4. Для чого складається бібліографія, як формувати бібліографічний список наукового дослідження у електронному вигляді. 5. Літературне і технічне редагування науково-дослідної роботи	2	Основна: [1; 4 – 6; 10 – 14]. Додаткова: [16; 20; 24; 26; 28 – 31]
Тема 4. Методологія наукових досліджень	<i>Практичне заняття "Робота з поняттями":</i> ознайомлення з методикою контентного та морфологічного аналізу	2	Основна: [1; 2; 4; 5; 11 – 13]. Додаткова: [15; 16; 20 – 29; 31]
Змістовий модуль 2 Результати та ефективність наукового дослідження			
Тема 5. Наукова творчість та евристика	<i>Тема семінарського заняття "Евристичні методи":</i> Ділова гра за методом "Мозкова атака"	2	Основна: [1; 2; 4; 5; 11 – 13]. Додаткова: [15; 16; 20 – 29; 31]

1	2	3	4
Тема 6. Результати наукових досліджень за участю студентів	<p style="text-align: center;"><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Наукові результати</i> <i>та їх апробація":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз і порівняльна характеристика різних форм представлення результатів наукового дослідження. 2. Науковий стиль викладу матеріалів. 3. Вимоги до написання доповіді. 4. Вимоги до написання тез 5. Вимоги Вищої атестаційної комісії до написання статей. 6. Особливості написання есе. 7. Анотування наукових публікацій. 8. Основні правила рецензування 	4	<p>Основна: [1; 4; 5; 7; 13].</p> <p>Додаткова: [15; 18; 22; 23; 25; 26; 31]</p>
Усього годин		14	

6. Плани лабораторних занять

Лабораторні заняття з навчальної дисципліни – це різновид аудиторного навчального заняття, метою якого є формування практичних вмінь та навичок студентів, спрямованих на виконання аналітичних розрахунків, моделювання з використанням ІТ-технологій та формування відповідних висновків за визначеним напрямом наукових досліджень в банківській сфері.

Лабораторні заняття ґрунтуються на попередньо підготовленому методичному матеріалі, зокрема, сформованих лабораторних завданнях приблизно однакового ступеню складності, виконання яких студентами відбувається шляхом індивідуальної роботи за матеріалами зібраної інформації на виробничій практиці та в Інтернеті.

Оцінки, отримані студентом за окремі лабораторні заняття враховуються при виставленні поточної модульної оцінки.

Вивчення дисципліни передбачає проведення лабораторних занять за всіма темами, що входять до складу дисципліни. Тематика лабораторних занять наведена в табл. 6.1.

Перелік тем лабораторних занять

Тема	Тематика та зміст лабораторних занять	Кількість годин	Література
Змістовий модуль 1 Особливості наукової діяльності та її методики			
Тема 1. Наука та наукове мислення	Використання функцій середовища EXCEL для емпіричних досліджень в фінансовій сфері. Прогнозування динаміки фінансового явища в середовищі EXCEL. Підготовка презентації в Power Point	4	[32; 34 – 38]
Тема 2. Наукове дослідження	Кластерні процедури класифікації в пакеті аналізу даних STATISTICA 6.0	4	[25; 32; 34 – 38]
Тема 3. Інформаційне забезпечення наукових досліджень	Проведення факторного аналізу та виділення головних компонент у модулі Factor analysis – Факторний аналіз	4	[25; 32; 34 – 38]
Тема 4. Методологія наукових досліджень	Побудова кореляційно-регресійних моделей в середовищі <i>Statistica</i>	4	
Змістовий модуль 2 Результати та ефективність наукового дослідження			
Тема 5. Наукова творчість та евристика	Побудова інтегрального таксономічного показника	4	[33; 34 – 38]
Тема 6. Результати наукових досліджень за участю студентів	Вирішення завдань багатокритеріального вибору методом Сааті	4	[32; 34 – 38]
	Побудова інтегрального показника на основі адитивного згортання	4	[32; 34 – 38]

6.1. Приклади типових лабораторних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Особливості наукової діяльності та її методики

Лабораторна робота 1

Прогнозування динаміки фінансового явища в середовищі MS Excel за обраною темою

Мета – навчитися прогнозувати фінансові показники за допомогою можливостей середовища Microsoft Excel, порівнювати методи прогнозування за ефективністю та обирати найбільш оптимальні прогнози, навчитися готувати презентації в Power Point.

Порядок виконання роботи

Розрахувати фінансові показники використовуючи засобу MS Excel.

Провести прогнозування показників з використанням різних засобів MS Excel.

Вивчити принципи роботи з OLE-технологією гіпертекстовими посиланнями.

Скласти звіт, використовуючи OLE-технології.

Підготувати презентацію в Power Point із поетапним відображенням виконання лабораторної роботи.

Звіт повинний містити:

1. Опис виконання лабораторної роботи.
2. Сформовані вихідні дані за всі періоди.
3. Таблицю з розрахованими коефіцієнтами (як у режимі значень коефіцієнтів, так і в режимі формул).
4. Графіки з вихідними даними і побудованими лініями тренда.
5. Прогнозування за допомогою лінійної й експонентної залежностей.
6. Результати прогнозування за допомогою вивчених функцій, а також висновки про те, яка функція найкраще описує тенденцію розвитку ряду фінансових показників.

Змістовий модуль 2

Результати та ефективність наукового дослідження

Лабораторна робота 5

Побудова інтегрального таксономічного показника за темою

Мета – опанувати метод повної редукції (таксономічний показник рівня розвитку) статистичних даних для побудови рейтингу підприємств стосовно проблеми, визначеної НДРС.

Завдання до лабораторної роботи:

Сформувати вихідну матрицю для побудови інтегрального таксономічного показника (рейтингу). Для цього:

сформувати сукупність показників (5 – 6 показників) з обраної тематики в динаміці.

Побудувати таксономічні показники рівня розвитку в динаміці та зробити відповідні висновки.

Також за допомогою розрахунку таксономічного показника рівня розвитку можна визначити рейтинг підприємств за обраною сукупністю ознак, для чого матриця спостережень формується не в динаміці, а за різними підприємствами.

Звіт повинний містити:

1. Опис виконання лабораторної роботи.
2. Сформовані у табличному виді вихідні дані за всі періоди (як у режимі значень коефіцієнтів, так і в режимі формул).
3. Таблиці з еталонними рівнями значень показників, середнім значенням й середньоквадратичним відхиленням за кожною ознакою, стандартизованою матрицею, результатами поетапного розрахунку безпосередньо інтегрального показника.
4. Графік побудованого інтегрального показника.
5. Висновки щодо отриманих результатів.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 87,5 % (64 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (120 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС містить: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої

літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до семінарських; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; написання есе, підготовку презентації за заданою проблематикою; підготовку до лабораторних, пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; написання статті (тез), аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму).

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю
Індивідуальний план самостійної роботи студента

Тема	Види та форми СРС	Кількість годин	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності
1	2	3	4	5
Тема 1. Наука та наукове мислення	Підготовка до поточних аудиторних занять			
	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Написання есе	10	1 – 2	Перевірка есе
	Підготовка до дискусії на тему "Роль науки у сучасному світі. Наукова етика"			
Підготовка звіту з лабораторної роботи	Захист звіту			

1	2	3	4	5
Тема 2. Наукове дослідження	Підготовка до поточних аудиторних занять			
	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання індивідуального завдання щодо побудови структурної моделі предметної області дослідження за темою	10	3 – 4	Презентація результатів
	Вивчення питань щодо проведення наукового дослідження. Підготовка до семінарського заняття			
Підготовка звіту з лабораторної роботи	Захист звіту			
Тема 3. Інформаційне забезпечення наукових досліджень	Підготовка до поточних аудиторних занять			
	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	10	5 – 6	Перевірка домашнього завдання
	Вивчення питань щодо інформаційного забезпечення наукових досліджень. Підготовка до семінарського заняття			
Підготовка звіту з лабораторної роботи	Захист звіту			
Тема 4. Методологія наукових досліджень	Підготовка до поточних аудиторних занять			
	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання індивідуального завдання щодо проведення контент-аналізу поняття відповідно теми	12	7 – 8	Презентація результатів
	Вивчення питань щодо методології наукових досліджень. Підготовка до контрольної роботи			Перевірка контрольної роботи
Підготовка звіту з лабораторної роботи	Захист звіту			

1	2	3	4	5
Тема 5. Наукова творчість та евристика	Підготовка до поточних аудиторних занять			
	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	10	9 – 10	Перевірка домашнього завдання
	Вивчення питань щодо використання евристичних методів			
Підготовка звіту з лабораторної роботи	Захист звіту			
Тема 6. Результати наукових досліджень за участю студентів	Підготовка до поточних аудиторних занять			
	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка презентації кращих докладів за темою дослідження.	12	11 – 12	Презентація результатів
	Вивчення питань щодо результатів наукових досліджень за участю студентів. Підготовка статті або тез доповіді			Здача статті (тез) до друку
Підготовка звіту з лабораторної роботи	Захист звіту			

7.1. Есе

Есе (від франц. *essai* – спроба, проба, нарис) – прозаїчне висловлювання невеликого обсягу і вільної композиції, припускає вираження автором своєї точки зору, особистої суб'єктивної оцінки предмета міркування, дає можливість нестандартного (творчого), оригінального висвітлення матеріалу.

Застосування есе сприяє більш чіткому й грамотному формулюванню думок, допомагає розташовувати ці думки в логічній послідовності, припускає вільне володіння мовою термінів і понять, розкриває глибину й широту навчального матеріалу, вчить використати приклади, цитати, необхідні аргументи за відповідною темою.

Теми есе

1. Закономірності і тенденції розвитку науки.
2. Інновації в сучасній науці.
3. Актуальні проблеми науки XXI століття.
4. Наука як форма підвищення кваліфікації.
5. Сучасні пріоритетні напрями наукових досліджень в сфері фінансів.
6. Основні напрямки наукової діяльності в галузі фінансів.
7. Інноваційні структури й форми організації науково-дослідної діяльності.
8. Особливості творчої праці у дослідницькій діяльності.
9. Організація праці та її планування у наукових дослідженнях.
10. Нормативно-правові акти з питань наукової діяльності.
11. Організація наукових досліджень у наукових і навчальних установах.
12. Науковий процес і критерії наукової діяльності у ВНЗ.
13. Наукові кадри та їх атестація в Україні.

Література: [2; 3; 6; 10; 11; 13; 14; 16; 18; 19].

7.2. Презентація

Презентація індивідуальних завдань студента є вибіркоким видом позааудиторної самостійної роботи студента та має навчально-дослідницький характер, виконується у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. Виконання та захист презентацій є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів, які здатні застосовувати на практиці теоретичні знання, вміння та навички з даної навчальної дисципліни.

Підготовка презентації передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх у процесі розв'язання конкретних економічних ситуацій, розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних із темою презентації.

Комплексний системний підхід до розкриття теми презентації полягає в тому, що предмет дослідження розглядається з різних точок зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, умов його

реалізації, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення тощо – в тісному взаємозв'язку та єдиній логіці викладу.

Презентація індивідуального завдання виконується студентом самостійно за консультування з викладачем протягом вивчення дисципліни відповідно до графіка навчального процесу та захищається на останньому практичному занятті.

Тематика презентацій видається викладачем на початку семестру, протягом якого вивчається дисципліна. Презентація оформлюється студентом за допомогою програми Microsoft PowerPoint та має включати не менш ніж 10 змістовних слайдів за обраною темою. Захист презентації відбувається із застосуванням мультимедійних засобів впродовж 7 – 10 хв.

Відповідно до робочого плану навчальної дисципліни, максимальна оцінка за виконання та захист презентації складає 8 балів

Теми для виконання індивідуального завдання щодо побудови структурної моделі предметної області дослідження та проведення контент-аналізу поняття

1. Роль банків як фінансових посередників у ринковій економіці.
2. Організація роздрібного банківського бізнесу.
3. Формування портфеля банківських продуктів.
4. Розробка та впровадження нових банківських продуктів.
5. Організація роботи банків щодо протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.
6. Забезпечення безпеки діяльності банку.
7. Організація операцій банків на валютному ринку.
8. Організація валютних операцій банків.
9. Оптимізація структури витрат банку.
10. Формування депозитної політики банку.
11. Забезпечення дохідності операцій банку.
12. Оптимізація структури доходів і витрат банку.
13. Організація електронного банкінгу в Україні.
14. Формування капітальної бази банку.
15. Організація розрахунково-касової роботи банку.
16. Формування кредитної політики банку.
17. Забезпечення ефективного функціонування ринку міжбанківських кредитів.

18. Організація роботи банків з проблемними кредитами.
19. Оцінювання якості кредитного портфеля банку.
20. Організація моніторингу клієнтів у системі управління кредитними відносинами.
21. Забезпечення захисту інтересів банку в процесі кредитування.
22. Регулювання заставних відносин в банківській діяльності.
23. Організація кредитного обслуговування клієнтів банку.
24. Аналіз та оцінювання кредитоспроможності клієнтів банку.
25. Організація та аналіз процесу банківського кредитування.
26. Розроблення методичного забезпечення оцінювання кредитоспроможності позичальників банку.
27. Організація та аналіз лізингових операцій банку.
28. Забезпечення ліквідності та платоспроможності банку.
29. Формування методичного забезпечення аналізу ліквідності та платоспроможності банку.
30. Удосконалення системи валютного контролю в Україні.
31. Формування механізму грошово-кредитної політики Національного банку України.
32. Удосконалення інструментів регулювання банківського сектору.
33. Формування організаційних засад стабільного функціонування банківської системи.
34. Організація функціонування ринку банківських послуг в Україні.
35. Організація міжнародної діяльності Національного банку України.
36. Організація і регулювання готівкового обігу в Україні.
37. Організація і оцінювання ефективності функціонування ринку іпотечного кредитування.
38. Організація функціонування системи гарантування вкладів громадян України.
39. Аналіз розвитку ринку банківських послуг у Харківському регіоні.
40. Механізм взаємодії складових національної системи масових електронних платежів.
41. Забезпечення валютного контролю у системі фінансових відносин.
42. Формування валютної політики банків.
43. Регулювання діяльності фінансово-кредитних установ в Україні.
44. Організація та регулювання платіжної системи України.

45. Організація роботи Національного банку України з проблемними банками.
46. Організація та аналіз емісійно-касової роботи установ НБУ.
47. Оцінювання впливу грошово-кредитної політики на діяльність банків.
48. Законодавчо-нормативне забезпечення діяльності банків України.
49. Організація безготівкових розрахунків в банках України.
50. Реалізація функцій банків та їх вплив на структуру грошово-кредитної системи країни.
51. Організація операцій з банківськими металами.
52. Формування облікової політики банку.
53. Організація обліку операцій банку з цінними паперами.
54. Організація обліку кредитних операцій банку.
55. Забезпечення облікової роботи банку.
56. Організація обліку депозитних операцій банку.
57. Формування фінансової звітності банками України.
58. Організація обслуговування приватних клієнтів банку.
59. Організація обслуговування корпоративних клієнтів банку.
60. Формування оптимальної організаційної структури банку.
61. Оптимізація структури пасивних операцій банку.
62. Оптимізація структури активних операцій банку.
63. Організація та аналіз операцій банків з використанням платіжних карток.
64. Організація бізнес-планування в банку.
65. Забезпечення прибутковості діяльності банку.
66. Організація проектного банківського фінансування.
67. Формування процентної політики банку.
68. Рейтингове оцінювання діяльності банків.
69. Формування ресурсного потенціалу банку.
70. Аналіз ефективності використання ресурсів банку.
71. Мінімізація процентних ризиків банку.
72. Мінімізація валютних ризиків банку.
73. Мінімізація кредитних ризиків банку.
74. Організація та аналіз факторингових операцій банку.
75. Формування системи аналізу фінансового стану банку.
76. Оцінка та оптимізація фінансового стану банку.
77. Формування системи оцінювання діяльності банку.

78. Організація роботи з векселями.
79. Оцінювання діяльності банку на ринку цінних паперів.
80. Аналіз та оцінювання ризиків під час здійснення операцій банків з цінними паперами.
81. Формування інвестиційного портфеля банку.
82. Організація та аналіз ведення реєстру власників іменних цінних паперів.
83. Оптимізація портфеля банківських продуктів.
84. Оцінювання ефективності формування ресурсів банку.

7.3. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Наука та наукове мислення

1. У чому полягає специфіка наукового мислення?
2. Дайте визначення змісту науки залежно від ролей, які вона виконує в суспільстві. Назвіть процеси науки як діяльності людей.
3. Охарактеризуйте існуючі функції науки.
4. Що, на вашу думку, є об'єктом і суб'єктом науки?
5. Дайте визначення науковій діяльності та перелічіть її форми.
6. Опишіть, що таке наукознавство. Дайте характеристику її розділам.
7. Поняття характеристика та визначення елементів науки як системи знань (наукова ідея, наукові закони, парадокс, науковий факт, гіпотеза, теорія).
8. Охарактеризуйте складові елементи структури теорії (концепція, принципи, постулат, правило, факт, поняття, терміни, категорії).
9. Класифікація наук, її призначення, мета та способи побудови.
10. Які існують принципові відмінності між природними та громадськими науками?
11. Фундаментальні науки, їх характеристика.
12. Прикладні науки та їх значення в підвищенні ефективності народного господарства.
13. Охарактеризуйте взаємозв'язок науки і практики.

Тема 2. Наукове дослідження

1. Що таке наукове дослідження?
2. Які дослідження належать до фундаментальних, а які – до прикладних?

3. Перелічіть етапи наукового дослідження.
4. У чому полягає різниця між прикладною та науковою проблемою?
5. Як співвідносяться між собою об'єкт та предмет дослідження?
6. Назвіть основні вимоги, що пред'являють до результатів наукового дослідження.
7. Наведіть приклади наукових результатів зі сфери економіки.
8. Що виступає об'єктом і предметом наукового дослідження; як співвідносяться між собою ці поняття?
9. Вимоги до формулювання назви теми дослідження.
10. Що таке актуальність теми дослідження і для чого вона потрібна.
11. Вимоги до постановки мети дослідження.
12. Визначте взаємозв'язок формулювання проблеми, мети, об'єкта, предмета й назви теми наукового дослідження.
13. Назвіть форми наукового результату.
14. Визначте основні вимоги, що висуваються до наукового результату.
15. Наведіть класифікацію наукових результатів з позиції їх вкладу в науку та практику.

Тема 3. Інформаційне забезпечення наукових досліджень

1. Поняття про наукову інформацію.
2. Перелічіть основні елементи системи інформаційного забезпечення науково-дослідницької діяльності
3. Види та ознаки наукової інформації.
4. Що таке інформатика, і які завдання вона вирішує?
5. Назвіть головні принципи інформаційних відносин та галузі інформації.
6. Які етапи накопичення наукової інформації?
7. Які ви знаєте етапи вивчення наукових джерел?
8. Що ви розумієте під системою опрацювання інформаційних джерел?
9. Що таке бібліографічна інформація?
10. Які виділяють види бібліографічної інформації?
11. Інформаційно-пошукова мова бібліотек УДК, ББК. Дайте характеристику.

12. Поняття та види каталогів.
13. Використання автоматизації та ЕОТ. Недоліки інформації WEB.
14. Які існують види пошукових систем в Інтернеті? Чим вони відрізняються один від іншого?
15. Опишіть технологію інформаційного пошуку в наукових дослідженнях.
16. Дайте характеристику науковій інформації та її організації.
17. Опишіть методику роботи з науковою літературою та наведіть стандартні операції професійного виконання інформаційно-пошукової роботи.
18. Охарактеризуйте систему джерел наукової інформації.

Тема 4. Методологія наукових досліджень

1. Дайте визначення понять "метод", "методика", "методологія".
2. Розкрийте класифікацію методів наукового дослідження.
3. Охарактеризуйте загально філософські методи пізнання.
4. Розкрийте склад загальних методів досліджень.
5. Дайте характеристику частковим методам.
6. Наведіть приклади застосування методів дослідження, які з них використовує найчастіше при проведенні ваших власних досліджень.
7. Назвіть методи, які входять до складу загальнонаукових?
8. Дайте характеристику варіантів устанавлення наслідкового зв'язку методами наукової індукції.
9. У чому полягає суть загальнонаукового методу аналогія?
10. Основні групи спеціальних методів в економічних дослідженнях.
11. Висвітліть класифікацію конкретно-наукових (емпіричних) методів дослідження та їх методичні прийоми.
12. Який метод ґрунтується на використанні моделей і на які види вони (моделі) поділяються?
13. Який метод дає змогу дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічному порядку?
14. Що таке поняття?
15. Які виділяють види понять?
16. Назвіть дві основні характеристики понять?
17. Як взаємопов'язані між собою родові та видові поняття?
18. Що таке визначення?

Тема 5. Наукова творчість та евристика

1. Поняття евристики.
2. Перерахуйте основні характеристики евристичних правил.
3. Проведіть порівняльний аналіз евристичних і аналітичних методів вирішення завдань.
4. Чи є евристичними правила дорожнього руху?
5. Чи є евристичними граматичні правила?
6. Для вирішення якого класу задач застосовуються евристичні методи?
7. У чому полягає суть методу контрольних питань?
8. У чому полягає суть методу фокальних об'єктів?
9. Як ви розумієте сенс основного принципу синектики – "Незнайоме зробити знайомим, а звичне - чужим"?
10. Яку допомогу в процесі вирішення наукових завдань і проблем можуть принести евристичні методи?
11. Наведіть свої приклади використання прийомів ТРВЗ для вирішення завдань економічного змісту.
12. Сутність та специфіка застосування методу "мозкового штурму".
13. Сутність та специфіка застосування методу "конференції ідей".
14. Сутність та специфіка застосування методу експертних оцінок.
15. Сутність та специфіка застосування методу Дельфі.
16. Сутність та специфіка застосування методу контрольних запитань.
17. Сутність та специфіка застосування методу асоціацій та аналогій.

Тема 6. Результати наукових досліджень за участю студентів

1. Наведіть характеристику та систематизацію результатів наукових досліджень.
2. Опишіть як здійснюється виклад результатів дослідження.
3. Наведіть особливості різних форм наукових праць: тези доповідей, наукові статті, звіту, монографії, дисертації.
4. Опишіть структуру та етапи підготовки наукового твору.
5. Наведіть структуру звіту про науково-дослідну роботу (НДР).

6. Назвіть загальні вимоги й правила оформлення звіту про НДР.
7. Наведіть характеристику жанрів навчальних видань.
8. Наведіть характеристику наукових видань: реферату, тези, наукової статті, наукового звіту.
9. Охарактеризуйте особливості написання наукових статей та монографій.
10. Опишіть особливості підготовки публікацій, рефератів, доповідей.
11. Чим відрізняється наукова стаття і тези доповіді?
12. Які основні розділи містить наукова стаття, яке їхнє призначення?
13. Значення анотації.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:
консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу:
консультації індивідуальні та групові;
- в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:
індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. Методи навчання

Одна з вимог до сучасної вищої школи – студенти повинні опанувати не тільки програму комплексу навчальних дисциплін, але і модель дії спеціаліста в тій чи іншій сфері професійної діяльності (ситуації).

Для відпрацювання такої узагальненої моделі дії спеціаліста, а також найбільш типових ситуацій майбутньої професійної діяльності, використовуються різні форми активного навчання. До них належать комплексні контрольні завдання, ситуаційні задачі, аналіз конкретних виробничих ситуацій, ділові ігри, різноманітні форми науково-дослідної та індивідуальної роботи студентів.

Хоча перелічені методи відрізняються як формою проведення занять, так і завданнями, які необхідно вирішувати в навчальному процесі, вони мають спільні цілі:

- активізувати сприйняття матеріалу в навчальному процесі;

- відтворити реальні професійні ситуації та фрагменти майбутньої професійної діяльності;

- прищепити навички творчого аналізу фактичного матеріалу;

- виховати системне мислення, що включає комплексне розуміння ситуації, що склалася;

- прищепити навички самостійного (або колективного) опрацювання рішень з проблемних питань;

- оволодіти методами моделювання ситуацій, наслідків прийняття рішень, здійснення дій.

Крім того, окремі методи активного навчання (комплексні контрольні завдання, ситуаційні задачі, ділові ігри тощо) можуть виконувати не тільки навчальну функцію, але і контрольню-перевіркову. Вони можуть використовуватись для поточної атестації студентів (оцінювання ступеня засвоєння окремих блоків тем); для підсумкового стану вивчення курсу (під час проведення заліків, іспитів) та для перевірки підготовленості студентів до вирішення професійних завдань і виконання функцій, передбачених кваліфікаційними вимогами (комплексні контрольні кваліфікаційні завдання).

Вибір конкретних форм і методів активного навчання здійснюється, виходячи із структури і змісту навчальної дисципліни, конкретних цілей та завдань навчання. Як правило, використання активних методів навчання здійснюється після опрацювання типових методик і застосування традиційних форм навчання – розв'язання типових задач, проведення традиційних семінарських і практичних занять.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено у табл. 9.1.

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни
Освітні технології активізації процесу навчання**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
<i>Тема 1.</i> Наука та наукове мислення	Семінар-дискусія щодо ролі науки в сучасному житті
<i>Тема 2.</i> Наукове дослідження	Міні-лекція "Методичні основи науки". Мозкові атаки щодо вибору емпіричних методів дослідження за темою
<i>Тема 3.</i> Інформаційне забезпечення наукових досліджень	Семінар-дискусія з питання формування напрямів наукових досліджень
<i>Тема 4.</i> Методологія наукових досліджень	Проблемна лекція з питання вибору теми наукового дослідження. Ділова гра "Складання плану наукової роботи". Презентація результатів роботи в малих групах
<i>Тема 5.</i> Наукова творчість та евристика	Ділова гра "Мозкова атака"
<i>Тема 6.</i> Результати наукових досліджень студентів	Проблемна лекція "Підготовка до публікації наукової статті". Презентації кращих докладів за темою дослідження. Міні-лекція "Зміст і структура бакалаврської роботи та відображення в ній навчально-дослідних результатів". Рольові ігри з захисту наукових результатів за темою бакалаврської роботи

Ділова гра – це моделювання реальної діяльності фахівця у спеціально створеній проблемній ситуації.

У навчальному процесі ділова гра використовується з метою закріплення тих знань, які отримує студент під час лекційної та самостійної роботи. Застосування ділових ігор дозволяє максимально наблизити навчальний процес до практичної діяльності, враховувати реалії сьогодення, приймати рішення в умовах конфліктних ситуацій, відстоювати свої позиції, розвивати в учасників гри колективізм і відчуття команди, отримати результати за досить обмежений час. У спеціально створених

умовах майбутній спеціаліст програє найрізноманітніші життєві та виробничі ситуації, що допомагають йому сформулювати світогляд, відстояти свою позицію, набути професійних знань (компетентностей), умінь та навичок.

Основна дидактична цінність ігрового методу в тому, що він відкриває перед студентами пізнавальні можливості, які не доступні їм за інших умов. У діловій грі відтворюється предметний та соціальний зміст майбутньої професійної діяльності спеціалістів і студент виконує квазіпрофесійну діяльність, що несе в собі риси як навчальної, так і майбутньої професійної діяльності.

Проблемні лекції передбачають виклад матеріалу, що включає систему проблем і вимагає самостійної пошуково-дослідницької діяльності студентів.

На таких лекціях здійснюється диференційований підхід до навчання (з виділенням формальних груп за рівнями можливої активності). Психологічна підготовка розпочинається із проблемної ситуації, аналізу суперечностей, формулювання проблеми, а потім залучення студентів до її розв'язування. Уточнення опису ситуації, приклади з практики, формулювання проблемних запитань, участь у пошуку відповідей на них – характерні особливості діяльності студентів; викладач максимально залучає їх до участі в лекції.

Зміст проблемної лекції відображає найновіші досягнення науки і передової практики, об'єктивні протиріччя на шляху наукового пізнання і засвоєння його результатів у навчанні. Таким чином, для проблемного викладу відбираються вузлові, найважливіші розділи курсу, які в своїй сукупності складають основний концептуальний зміст навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень" і є найбільш важливими для майбутньої професійної діяльності і найбільш складними для засвоєння студентами.

Навчальні проблеми є доступними за своєю складністю для студентів та враховують їх пізнавальні можливості, лежать в руслі предмету і є значущими для засвоєння нового матеріалу і загального та професійного розвитку особистості студента.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрі-

зняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Мозкові атаки – це метод розв'язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Сутність його полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити й здійснити їх селекцію.

Рольова гра – це групова форма навчання, у процесі якої використовується рольова структура ведення заняття, тобто набір ролей, які регламентують діяльність і поведінку студентів. Рольова гра відіграє важливу роль в активізації навчально-виховного процесу. Це досягається активізацією пізнавально-оцінювальної та практичної діяльності учасників заняття, певною організацією їх взаємодії та спілкування.

Рольова гра як метод активізації процесу навчання дає змогу студентам набути досвіду використання певних навичок в ігровій ситуації; проаналізувати альтернативні способи дій, ідеї, запропоновані для виконання завдання гри, змінити ситуацію на краще; відпрацювати на практиці певні види поведінки в безпечному середовищі перед тим, як застосовувати їх у реальному житті; набути впевненості у своїх силах під час практичних дій або репетиції певної події; закріпити засвоєний матеріал шляхом забезпечення зворотного зв'язку; додати до навчального процесу елемент розваги.

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів ураховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей

у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 80);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку, відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна участь у проведенні семінарських занять;
- захист презентації;
- проведення письмової контрольної роботи;
- експрес-опитування;
- активна участь у виконанні лабораторних завдань;
- захист звіту з лабораторної роботи;
- написання есе;
- написання статті (тез).

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною 100-бальною системою за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків у процесі виконання завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимально можливий бал за виконання студентом презентації ставиться за умови її відповідності всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. У ході оцінювання презентації увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності її захисту викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Письмова контрольна робота проводиться 2 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та оброблення, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе та презентації матеріалів за питаннями до самостійного опрацювання є:

здатність проводити критичне та незалежне оцінювання певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення презентаційних матеріалів.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення заліку.

Колоквіум охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами певних компетентностей (табл. А.1. додатка А).

Зразок завдання колоквіуму

Завдання 1 (5 балів)

1. *Наука – це:*

а) сфера людської діяльності, яка спрямована на вироблення та систематизування нових знань про природу, суспільство, мислення та пізнання навколишнього світу;

б) результат цієї діяльності – система отриманих наукових знань, одна із форм суспільної свідомості, соціальний інститут;

в) спосіб теоретичного дослідження або практичного здійснення якого-небудь явища або процесу.

2. *Під методом розуміють:*

а) систему правил і прийомів підходу до вивчення явищ і закономірностей природи, суспільства, мислення, інструмент для відкриття об'єктивних законів дійсності;

б) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися правильними, або помилковими;

в) сферу людської діяльності, яка спрямована на вироблення та систематизування нових знань про природу, суспільство, мислення та пізнання навколишнього світу.

3. *Гіпотеза – це:*

а) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися правильними або помилковими;

б) система правил і прийомів підходу до вивчення явищ і закономірностей природи, суспільства, мислення, інструмент для відкриття об'єктивних законів дійсності;

в) визначення конкретного об'єкта й всебічне, достовірне вивчення його структури, характеристик, зв'язків на основі розроблених у науці

принципів і методів пізнання, а також одержання корисних для діяльності людини результатів, упровадження у виробництво й одержання ефекту.

4. Під метою наукового дослідження розуміють:

а) визначення конкретного об'єкта й всебічне, достовірне вивчення його структури, характеристик, зв'язків на основі розроблених у науці принципів і методів пізнання, а також одержання корисних для діяльності людини результатів, упровадження у виробництво й одержання ефекту;

б) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися щирими або помилковими;

в) сферу людської діяльності, яка спрямована на вироблення та систематизування нових знань про природу, суспільство, мислення та пізнання навколишнього світу.

5. Спостереження – це:

а) метод пізнання, за якого об'єкт вивчають без втручання у нього, фіксують, вимірюють лише властивості об'єкта, характер його зміни;

б) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися правильними або помилковими;

в) метод пізнання, у якому провадять не тільки спостереження й виміри, але й здійснюють перестановку, зміну об'єкта дослідження.

6. Експеримент – це:

а) це найбільш загальний емпіричний метод пізнання, у якому провадять не тільки спостереження й вимірювання, але й здійснюють перестановку, зміну об'єкта дослідження;

б) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися правильними або помилковими;

в) складне наукове завдання, що охоплює значну область дослідження й має перспективне значення.

7. Під проблемою розуміють:

а) складне наукове завдання, що охоплює значну область дослідження й має перспективне значення;

б) наукове завдання, що охоплює певну область наукового дослідження;

в) найбільш загальний емпіричний метод пізнання, у якому провадять не тільки спостереження й вимірювання, але й здійснюють перестановку, зміну об'єкта дослідження.

8. Що розуміється під темою:

а) наукове завдання, що охоплює певну область наукового дослідження;

б) складне наукове завдання, що охоплює значну область дослідження й має перспективне значення;

в) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися правильними або помилковими.

9. У яких випадках уживається гіпотеза:

а) коли відомі факти недостатні для пояснення причинної залежності явища, а є потреба в тому, щоб його пояснити; коли факти складні й гіпотеза може принести користь, як узагальнення знань у цей момент, як правильний крок до роз'яснення їх; коли причини, що зробили або провадять факти, недоступні досвіду, а тим часом дії або наслідки їх можуть бути досліджувані;

б) коли факти складні й гіпотеза може принести користь, як узагальнення знань у цей момент, як правильний крок до роз'яснення їх;

в) коли причини, що зробили або провадять факти, недоступні досвіду, а тим часом дії або слідства їх можуть бути досліджувані.

10. Вимоги до сучасних гіпотез:

а) принципова перевіреність запропонованої гіпотези;

б) принципова перевіреність запропонованої гіпотези; максимальна спільність, володіння передбачуваністю; принципова (логічна) простота; спадкоємний зв'язок висунутої гіпотези з попереднім знанням;

в) принципова (логічна) простота; спадкоємний зв'язок висунутої гіпотези з попереднім знанням;

11. Процес побудови гіпотези передбачає:

а) відкриття якого-небудь явища або класу однорідних явищ, причину існування, вивчення цього явища або класу явищ за допомогою досвідів, доступних спостережень, формулювання гіпотези, висновки наукових досліджень значення одного або декількох можливих наслідків, перевірка того, наскільки ці наслідки відповідають фактам дійсності;

б) побудова ряду суджень, які належать до певного предмета або питання, ідуть одне за іншим так, що з попередніх суджень із необхідністю

або високою ймовірністю впливають інші, а в результаті виходить відповідь на поставлене питання;

в) формулювання гіпотези, визначення одного або декількох можливих наслідків.

Завдання 2 (1,5 бали)

Навести приклад одиначної гіпотези. Зробити її обґрунтування та навести її характеристику.

Завдання 3 (1,5 бали)

Визначте ієрархію з наведених понять відповідно до відношення один до іншого, визначивши приналежність до родового та видового понять: зобов'язання, депозитні операції, ощадна справа, строкові кошти фізичних осіб, поточні кошти юридичних осіб, пасиви банку.

Завдання 4 (2 бали)

На основі принципів побудови структурної моделі предметної області наукового дослідження визначить характер взаємозв'язку таких елементів: банківська установа, зовнішні фактори, внутрішні фактори, Національний банк України, позичальник, кредитна операція.

Оцінювання відповідей студентів на завдання колоквіуму здійснюється за такими критеріями:

завдання 1:

0,5 бала – за кожен правильну та повну відповідь, якщо відповідь на тест не повна – 0 балів;

завдання 2 – 3:

1,5 бали – вирішення завдання у повному обсязі, без допущення помилок, з чітким володінням понятійним апаратом, з наявністю повних висновків;

1 бал – вирішення завдання концептуально правильно, загальний підхід до вирішення завдання свідчить про володіння студентом матеріалом, проте є деякі неточності (помилки);

0,5 бала – надано неповну відповідь, з допущенням неточностей (помилки) або нерозумінням деяких пунктів завдання;

завдання 4:

2 бали – вирішення завдання у повному обсязі, без допущення помилок, з чітким володінням понятійним апаратом, з наявністю повних висновків;

1,5 бали – вирішення завдання концептуально правильно, загальний підхід до вирішення завдання свідчить про володіння студентом матеріалом, але допущені помилки;

1 бал – надано неповну відповідь, з допущенням неточностей (помилки) або нерозумінням деяких пунктів завдання;

0,5 бала – надано відповідь зі значною кількістю неточностей (помилки), проте з висвітленням усіх пунктів завдання.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 11.1

Таблиця 11.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години		Форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей	
		3	4	5	6	Форми контролю	МАХ бал
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Особливості наукової діяльності та її методики							
Здатність вміти визначити специфіку економічної науки та характеризувати основні категорії науки	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Наука та наукове мислення	Активна участь у занятті	1
			2	Практичне заняття	Дискусія на тему "Роль науки у сучасному світі. Наукова етика"	Активна участь у занятті	2
			2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 1. Використання функцій із середовища EXCEL для емпіричних досліджень в фінансовій сфері. Прогнозування динаміки фінансового явища у середовищі EXCEL. Підготовка презентацій в Power Point	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8		
	2		2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 1. Використання функцій із середовища EXCEL для емпіричних досліджень у фінансовій сфері. Прогнозування динаміки фінансового явища в середовищі EXCEL. Підготовка презентацій в Power Point	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1		
						Складання та захист звіту з лабораторної роботи 1	1		
		СРС	5	Підготовка до занять	Підготовка звіту з лабораторної роботи 1				
Дотримуватись етапів наукового дослідження, формулювати тему, проблему, мету та завдання наукового дослідження, планувати науковий результат	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Наукове дослідження	Експрес опитування	1		
			2	Практичне заняття	Семінарське заняття на тему "Наукове дослідження"	Активна участь у занятті	1		
			2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 2. Кластерні процедури класифікації в пакеті аналізу даних STATISTICA 6.0	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1		
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Написання есе	Перевірка домашнього завдання	3		
			4		2		Лабораторна робота 2. Кластерні процедури класифікації в пакеті аналізу даних STATISTICA 6.0	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1
								Складання та захист звіту з лабораторної роботи 2	1
СРС	5	Підготовка до занять	Підготовка звіту з лабораторної роботи 2						
Здійснювати інформаційне забезпечення наукових досліджень	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Інформаційне забезпечення наукових досліджень	Експрес опитування	1		
			2	Практичне заняття	Семінарське заняття на тему "Інформаційне забезпечення наукових досліджень"	Активна участь у занятті	1		

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8
		СРС	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 3. Проведення факторного аналізу та виділення головних компонент у модулі Factor analysis – Факторний аналіз	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1
			5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення питань щодо інформаційного забезпечення наукових досліджень. Підготовка до семінарського заняття. Виконання індивідуального завдання щодо побудови структурної моделі предметної області дослідження за темою	Перевірка домашнього завдання	9
	6	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 3. Проведення факторного аналізу та виділення головних компонент у модулі Factor analysis - Факторний аналіз	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1
			5	Підготовка до занять	Підготовка звіту з лабораторної роботи 3	Складання та захист звіту з лабораторної роботи 3	1
Здатність застосовувати сучасні методи досліджень. Здатність працювати за поняттями, вдосконалювати понятійний апарат фінансової науки	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Методологія наукових досліджень	Поточна контрольна робота	5
			2	Практичне заняття	Практичне заняття "Робота з поняттями"	Колоквіум	10
			2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 4. Побудова кореляційно-регресійних моделей в середовищі Statistica	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8
	8	СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання індивідуального завдання щодо проведення контент-аналізу поняття відповідно теми. Вивчення питань щодо методології наукових досліджень. Підготовка до контрольної роботи	Перевірка домашнього завдання	7
		Ауд.	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 4. Побудова кореляційно-регресійних моделей в середовищі Statistica	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1
						Складання та захист звіту з лабораторної роботи 4	1
		СРС	6	Підготовка до занять	Підготовка звіту з лабораторної роботи 4		
Змістовий модуль 2. Результати та ефективність наукового дослідження							
Реалізувати наукову творчість та вміти застосовувати евристичні методи досліджень	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Наукова творчість та евристика	Експрес опитування	1
			2	Практичне заняття	Ділова гра за методом "Мозкова атака"		1
			2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 5. Побудова інтегрального таксономічного показника	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення питань щодо використання евристичних методів	Перевірка домашнього завдання	1
Реалізувати наукову творчість та вміти застосовувати евристичні методи досліджень	10	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 5. Побудова інтегрального таксономічного показника	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1
						Складання та захист звіту з лабораторної роботи 5	1
		СРС	5	Підготовка до занять	Підготовка звіту з лабораторної роботи 5	Перевірка готовності до аудиторних занять	

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8
представлення та впровадження результатів наукового дослідження. Здатність скласти анотацію до статті за темою дослідження, реферативний огляд наукових матеріалів	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Результати наукових досліджень за участю студентів	Експрес опитування	1
			2	Практичне заняття	Семінарське заняття на тему "Наукові результати та їх апробація"		1
			2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 6. Вирішення завдань багатокритеріального вибору методом Сааті	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка презентації кращих докладів за темою дослідження. Вивчення питань щодо результатів наукових досліджень за участю студентів	Перевірка готовності до аудиторних занять	1
	12	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 6. Вирішення завдань багатокритеріального вибору методом Сааті	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1
						Складання та захист звіту з лабораторної роботи 6	1
		СРС	2	Підготовка до занять	Підготовка звіту з лабораторної роботи 6	Перевірка готовності до аудиторних занять	
	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Результати наукових досліджень за участю студентів	Поточна контрольна робота	5
			2	Практичне заняття	Семінарське заняття на тему "Наукові результати та їх апробація"	Колоквіум	10
						Активна участь у занятті	1

Закінчення табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8	
Здатність самостійно готувати реферат, статтю, тези доповіді. Здатність оприлюднити результати наукових досліджень у формі доповіді, статті. Володіти основами наукового стилю викладання матеріалу.	13	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 7. Побудова інтегрального показника на основі адитивного згортання	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1	
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка презентації кращих докладів за темою дослідження. Вивчення питань щодо результатів наукових досліджень за участю студентів. Підготовка статті або тез доповіді	Перевірка домашнього завдання	15	
	14	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 7. Побудова інтегрального показника на основі адитивного згортання	Складання та захист звіту з лабораторної роботи 7	1	
		СРС	2	Підготовка до занять	Підготовка звіту з лабораторної роботи 7	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	1	
			СРС	2	Підготовка до занять	Підготовка звіту з лабораторної роботи 7	Перевірка готовності до аудиторних занять	

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.2.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100
2	5	4	5	14	2	
Колоквіум			Колоквіум			
10			10			

Примітка. T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.3.

Таблиця 11.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Колоквіум	Письмова контрольна робота	Есе	Презентація	Стаття (тези)	Усього
Змістовий модуль 1 Особливості наукової діяльності та її методики	Тема 1	1 тиждень	1	2	1						4
		2 тиждень			2						2
	Тема 2	3 тиждень	1	2	1			2			6
		4 тиждень			2						2
	Тема 3	5 тиждень	1	2	1				8		12
		6 тиждень			2						2
	Тема 4	7 тиждень		1	1	10	5		7		24
		8 тиждень			2						2
Змістовий модуль 2 Результати та ефективність наукового дослідження	Тема 5	9 тиждень	1	2	1						4
		10 тиждень			2						2
	Тема 6	11 тиждень	1	2	1						4
		12 тиждень			2						2
		13 тиждень		1	1	10	5		7	8	32
		14 тиждень			2						2
Усього			5	12	21	20	10	2	22	8	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.4).

Таблиця 11.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Абрамов В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В. І. Абрамов, В. Х. Арутюнов. – К. : КНЕУ, 2005. – 178 с.
2. Афанасьев В. Г. Наука, техника, человек: Философские проблемы / В. Г. Афанасьев. – М. : Наука, 1984. – 446 с.
3. Будко В. В. Философия науки : учеб. пособ. / В. В. Будко. – Х. : Консум, 2005. – 268 с.
4. Грушко И. М. Основы научных исследований / И. М. Грушко, В. М. Сиденко. – 3-е изд., перераб. и доп. – Х. : Вища школа, 1983. – 224 с.
5. Основы научных исследований : учебник для технических вузов / под ред. В. И. Крутова, В. В. Попова. – М. : Высшая школа, 1989. – 400 с.
6. Про авторське право та сумісні права : Закон України від 23.12.93 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.
7. Про вищу освіту : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 20. – Ст. 134.
8. Про доступ до публічної інформації : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
9. Про інформацію : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
10. Про науково-технічну інформацію : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 33. – Ст. 345.
11. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України // Урядовий кур'єр. – 1998. – № 52.
12. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 48. – Ст. 253.
13. Про Міністерство освіти і науки України : Указ Президента України від 7 червня 2000 року № 773/2000 // ВВР. – 2000.
14. Про Положення про порядок надання грантів Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених : Указ Президента України від 24 грудня 2002 року № 1210/2002 // ВВР. – 2002.

12.2. Додаткова

15. Белоусова О. А. Основы научных исследований / О. А. Белоусова. – Челябинск : ЧГУ, 2002. – 138 с.
16. Быков В. В. Методы науки / В. В. Быков. – М. : Мысль, 1974. – 215 с.
17. Варфоломеева Ю. А. Интеллектуальная собственность в условиях инновационного развития / Ю. А. Варфоломеева. – М. : Ось-89, 2006. – 144 с.
18. Вернадский В. И. О науке / В. И. Вернадский. – Дубна : Изд. центр "Феникс". Т. 1 : Научное знание. Научное творчество. Научная мысль. – 1997. – 575 с.
19. Гегель Г. В. Ф. Соч. в 3 т. Т. 1. Наука логики / Г. В. Ф. Гегель. – М. : Мысль, 1971. – 501 с.
20. Глущенко И. М. Основы научных исследований / И. М. Глущенко, А. Е. Пинскер, О. И. Полянчиков и др. – К. : Вища школа, 1983. – 158 с.
21. Дудченко А. А. Основы научных исследований : учеб. пособ. / А. А. Дудченко, Я. А. Дудченко, Т. А. Примак ; под ред. А. А. Дудченко. – К. : Т-во "Знання", КОО, 2000. – 114 с.
22. Знахур С. В. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт навчальної дисципліни "Інтелектуальна обробка інформації" / С. В. Знахур, І. Г. Конюшенко, П. А. Шарий та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2006. – 200 с.
23. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : курс лекцій / О. В. Кустовська. – Тернопіль : Економічна думка, 2005. – 124 с.
24. Лудченко А. А. Основы научных исследований : учеб. пособ. / А. А. Лудченко, Я. А. Лудченко, Т. А. Примак ; под ред. А. А. Лудченко. – К. : Т-во "Знання", КОО, 2000. – 114 с.
25. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях: методы таксономии и факторного анализа / В. Плюта. – М. : Статистика, 1980. – 176 с.
26. Пушкарь А. И. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности / А. И. Пушкарь, Л. В. Потрашкова. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2008. – 280 с.
27. Сабитов Р. А. Основы научных исследований / Р. А. Сабитов. – Челябинск : ЧГУ, 2002. – 138 с.

28. Сиденко В. М. Основы научных исследований / В. М. Сиденко, И. М. Грушко. – Х. : Вища школа, 1979. – 200 с.

29. Чкалова О. Н. Основы научных исследований / О. Н. Чкалова. – К. : Вища школа, 1978. – 120 с.

30. Шестак В. П. Научно-исследовательская работа студентов: проблемы и решения / В. П. Шестак, И. А. Мосичева, Н. В. Скибицкий. – М. : Изд. МЭИ, 2006. – 200 с.

31. Шкляр М. Ф. Основы научных исследований : учеб. пособ. / М. Ф. Шкляр. – М. : Дашков и К^о, 2007. – 243 с.

12.3. Інформаційні ресурси

32. Набор ресурсов Office для Microsoft Office 2010. Корпорация Майкрософт [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://download.microsoft.com/download/9/7/6/976EAC2A-92C6-4E98-BD05-15D9A114F744/ORKOverviewRU.pdf>.

38. STATISTICA: Руководство пользователя. STATISTICA: обзор методов анализа и. руководство пользователя [Электронный ресурс]. – Режим доступа : gendocs.ru/docs/2/1319/conv_1/file1.pdf.

33. Сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

34. Сайт Міністерства економіки України. – Режим доступу : www.me.gov.ua.

35. Сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

36. Система розкриття інформації на фондовому ринку України. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.

37. Сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень" за Національною рамкою кваліфікацій України

49

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Наука та наукове мислення					
Визначати специфіку економічної науки та характеризувати її основні категорії	Розуміти сутність основних категорій науки	Основи наукознавства, основні закони науки, історію, закономірності і тенденції розвитку науки та її структуру, сучасний зміст і функції науки, класифікацію наук; основи державно-правового регулювання наукової діяльності; базовий понятійно-категоріальний апарат наукознавства	Застосовувати правила висунення та перевірки гіпотези, застосовувати категорії науки	Встановлення комунікативного контакту з різними типами суб'єктів наукової діяльності. Донесення інформації про специфіку економічної науки	Відповідальність за обґрунтованість застосування понятійно-категоріального апарату економічної науки
Тема 2. Наукове дослідження					
Дотримуватись етапів наукового дослідження, формулювати тему, проблему, мету та завдання наукового дослідження, планувати науковий результат	Визначати особливості організації науково-дослідної роботи в банківській сфері	Основи організації науково-дослідної роботи	Використовувати методичний апарат наукової роботи; обирати конкретні засоби та інструменти для організації досліджень щодо діяльності банків	Встановлення комунікативного контакту з різними типами суб'єктів наукової діяльності	Відповідальність за дотримання етапів наукового дослідження

Продовження додатка А
Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Інформаційне забезпечення наукових досліджень					
Здійснювати інформаційне забезпечення наукових досліджень	Формувати інформаційне забезпечення щодо стану зовнішнього та внутрішнього середовища об'єкта дослідження, використовувати комп'ютерні технології з метою пошуку та оброблення необхідної інформації	Знати джерела отримання необхідної інформації для дослідження та вміти ними користуватися, перевіряти на коректність отриману інформацію для дослідження	Організовувати пошук джерельної бази наукового дослідження, виконувати пошук, накопичення та оброблення науково-економічної інформації з використанням систем новітніх інформаційних технологій, ПК та Інтернет; використовувати інструментарій аналізу джерел інформації; здійснювати науковий аналіз досліджуваних матеріалів	Встановлення комунікативного контакту з різними типами суб'єктів інформаційного середовища	Управління процесом пошуку інформаційної бази наукового дослідження, накопичення та оброблення науково-економічної інформації з використанням систем новітніх інформаційних технологій, ПК та Інтернет
Тема 4. Методологія наукових досліджень					
Застосовувати сучасні методи досліджень, працювати з поняттями, вдосконалювати понятійний апарат фінансової науки	Методичні основи наукового пізнання й творчості	Загальні питання методології дослідження; методика наукових досліджень конкретної проблеми; методи теоретичних і емпіричних досліджень	Використовувати методичний апарат наукової роботи, обирати конкретні засоби та інструменти для організації досліджень щодо фінансової діяльності банку	Презентувати результати застосування сучасних методів досліджень	Відповідальність за обґрунтованість застосування сучасних методів досліджень
Тема 5. Наукова творчість та евристика					
Реалізовувати наукову творчість та вміти застосовувати евристичні методи досліджень	Сутність евристичних методів досліджень, їх приклади	Знання властивостей евристичних правил та методів	Уміти застосовувати евристичні методи досліджень	Презентувати результати застосування евристичних методів досліджень	Відповідальність за обґрунтованість застосування евристичних методів досліджень

Закінчення додатка А
Закінчення табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Результати наукових досліджень за участю студентів					
Представляти та впроваджувати результати наукового дослідження	Сутність процесів підготовки до захисту і захист кваліфікаційної роботи	Вимоги до результатів наукових досліджень за участю студентів	Скласти анотацію до статті за темою дослідження, реферативний огляд наукових матеріалів; самостійно готувати реферат, статтю, тези доповіді; робити доповідь та успішно захистити результати наукового дослідження	Презентувати результати наукових досліджень	Відповідальність за достовірність, актуальність, корисність результатів наукового дослідження

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	10
5. Теми та плани семінарських занять.....	11
6. Плани лабораторних занять.....	13
6.1. Приклади типових лабораторних завдань за темами	14
7. Самостійна робота.....	16
7.1. Есе	19
7.2. Презентація	20
7.3. Контрольні запитання для самодіагностики	24
8. Індивідуально-консультативна робота	28
9. Методи навчання	28
10. Методи контролю	32
11. Розподіл балів, які отримують студенти	39
12. Рекомендована література.....	46
12.1. Основна	46
12.2. Додаткова	47
12.3. Інформаційні ресурси.....	48
Додатки.....	49

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
денної форми навчання**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Тисячна** Юнна Сергіївна

Відповідальний за видання *О. М. Колодізєв*

Редактор *В. О. Бутенко*

Коректор *Т. А. Маркова*

План 2016 р. Поз. № 37 ЕВ. Обсяг 53 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*